

Författningssamling

Dokumenttyp Plan	Beslutsinstans Kommunfullmäktige	Beslutsdatum 2023-03-30	§ 80
Dokumentansvarig VA-chef			
Gäller för Samtliga verksamheter inom kommunkoncernen		Senast reviderad	

Nödvattenplan för Nässjö kommun

Ett dokument som beskriver hur och var nödvatten ska distribueras vid störningar samt vilka samhällsviktiga verksamheter som ska prioriteras under kort och lång sikt.

Innehåll

1.	Inledning och bakgrund.....	4
1.1	Syfte	4
1.2	Definitioner.....	4
1.3	Nödvattenplanering.....	4
2.	Ansvarsfördelning vid störning	6
2.1	Kommunens och VA-huvudmannens ansvar	6
2.2	Den enskilde kommuninvånarens samt verksamhetsutövarens ansvar.....	7
2.3	Ansvarsfördelning inom kommunen	7
2.3.1	VA-huvudmannens ansvar.....	7
2.3.2	VA-huvudmannens kommunikationsfunktions ansvar	8
2.3.3	Högländets räddningstjänstförbunds ansvar	8
2.3.4	Samhällsplaneringskontorets ansvar	9
2.3.5	Övriga kommunala verksamheters ansvar	9
3.	Strategier vid olika scenarion	10
3.1	Störningar i ledningsnätet	10
3.1.1	Scenario 1: Inget vatten i ledningsnätet.....	10
3.2	Otjänligt vatten hos konsument	11
3.2.1	Scenario 2: Kokningsrekommendationer.....	11
3.2.2	Scenario 3: Kemisk förorening.....	11
3.3	Risk för otjänligt vatten hos konsument	11
3.3.1	Scenario 4: Hotsituation	11
3.3.2	Scenario 5: Osäkerhet om vattenkvalitet.....	12
3.4	Klimat.....	12
3.4.1	Scenario 6: Torka.....	12
3.5	Sammanfattning av scenarier.....	12
4.	Prioritering av verksamheter.....	13
4.1	Mål för kommunens nödvattenförsörjning.....	14
4.2	Prioritering kort sikt	14
4.2.1	Prioritet 1 – skydd av liv och hälsa	14
4.2.2	Prioritet 2 – Delvis drabbade verksamheter.....	15
4.2.3	Prioritet 3 – verksamheter med stor betydelse för samhället.....	16
4.3	Prioritering lång sikt	16
4.3.1	Prioritet 1 - Skydd av liv och hälsa samt samhällets funktionalitet.....	16
4.3.2	Prioritet 2 – Skydd av hälsa samt samhällets funktionalitet.....	16
4.3.3	Prioritet 3 – Verksamheter med stor betydelse för samhället	17
5.	Kommunikation och logistik	17
5.1	Kortsiktig och långsiktig plan.....	17

5.2	Tillgängliga resurser	17
6.	Uppföljning av nödvattenplanen.....	18

Bilagor

- Bilaga 1: Karta över möjliga utlämningsplatser
- Bilaga 2: Volymbehov för hushåll och verksamheter
- Bilaga 3: Tillgängliga resurser
- Bilaga 4: Nödvatteninformation till kund
- Bilaga 5: Trygghetspunkter

1. Inledning och bakgrund

Det har identifierats ett behov av att ta fram en handlingsplan för distribuering av nödvatten vid störningar i form av samhällsstörningar, läckor, inget vatten i ledningsnätet eller otjänligt vatten. Enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster har VA-verksamheten en leveransskyldighet att ordna med vatten för hushållsanvändning inom det upprättade verksamhetsområdet. Nödvattenplanen behandlar hur och var nödvatten ska distribueras, i vilka volymer samt hur samhällsviktiga verksamheter ska prioriteras på kort och lång sikt.

1.1 Syfte

Syftet med nödvattenplanen är att tydliggöra hur, var och i vilka volymer nödvatten ska distribueras och vilka prioriteringar som ska göras för att kunna upprätthålla människors hälsa, miljön och samhällsviktiga funktioner vid en dricksvattenkris. Det ska finnas en distributionsplan där det tydligt framgår vilka kärl, platser, transportmedel och mängder med vatten som gäller. Nödvattenplanen förhindrar att distribution av nödvatten försenas, vilket annars riskerar att äventyra människors hälsa och miljö.

1.2 Definitioner

Dricksvatten - Definieras i LIVSFS 2001:30 som allt vatten som, antingen i sitt ursprungliga tillstånd eller efter beredning, är avsett för dryck, matlagning eller beredning av livsmedel, oberoende av dess ursprung och oavsett om det tillhandahålls genom en distributionsanläggning, från tankar, i flaskor eller i behållare.

Nödvatten - Vatten som distribueras till konsumenterna via olika former av behållare. Nödvatten är främst avsett att användas för konsumtion och livsmedelsberedning, men kan även användas till hygien och upprätthållande av samhällsviktig verksamhet. Nödvatten ska hålla dricksvattenkvalitet.

Nödvattenplan - En plan som anger förberedda platser för allmänheten att hämta nödvatten på inom hela distributionsområdet, samt distribution av nödvatten till identifierade samhällsviktiga verksamheter.

Med **samhällsviktig verksamhet** avses verksamhet, tjänst eller infrastruktur som upprätthåller eller säkerställer samhällsfunktioner som är nödvändiga för samhällets grundläggande behov, värden eller säkerhet.

VA-huvudman - Den som låter bygga och äger VA-anläggningen. I Nässjö kommun är ansvaret delegerat och VA-huvudmannen utgörs av Nässjö Affärsverk AB.

1.3 Nödvattenplanering

Vid framtagande av nödvattenplanen har en ansvarsfördelning mellan kommunen, VA-huvudmannen, den enskilda kommuninvånaren samt verksamhetsutövarens tydliggjorts. I avsnittet om ansvarsfördelning beskrivs vad som förväntas av de olika aktörerna inför och under störningar i dricksvattenförsörjningen.

Nödvattenplanen har utvecklats med två tidsperspektiv: ett kortsiktigt och ett långsiktigt. Den kortsiktiga planen genomförs under de första dygnen med de resurser som finns tillgängliga inom kommunen. Den beräknas träda i kraft inom ett dygn och

pågå i upp till fyra dygn. Den långsiktiga planen kräver extern hjälp och träder i kraft när materiella och personella resurser finns tillgängliga för kommunen, vilket beräknas ta upp till fyra dygn.

I nödvattenplanen finns förberedda angivna platser för allmänheten att hämta nödvatten på inom hela distributionsområdet. Platserna är jämnt fördelade över distributionsområdet och har valts utifrån dess strategiska läge och framkomlighet för tankbilar, se bilaga 1 och 4. Trygghetspunkter i Nässjö kommun redovisas i bilaga 5. Vid trygghetspunkterna ska det finnas möjlighet att få tillgång till bland annat information, livsmedel och dricksvatten.

För att beskriva problem som orsakar behov av nödvattendistribuering har sex olika scenarier tagits fram. De olika scenarierna behandlar möjliga situationer som kan uppstå i samhället och beskriver i vilken mån nödvatten distribueras och vem som står för kostnaden.

Samhällsviktiga verksamheter inom både kommunal och annan verksamhet finns identifierade.

I Nässjö prioriteras verksamheter utifrån dess betydelse för den enskilda människan och samhället. Högst prioritet har verksamheter som har en stor betydelse för liv och hälsa och därefter verksamheter som har stor betydelse för samhällets funktionalitet. Här anses bland annat särskilda boenden, för- och grundskola och tillagningskök vara samhällsviktig verksamhet. Ingen skillnad görs om verksamheten drivs i kommunal eller privat regi. För samtliga platser inom både samhällsviktiga verksamheter och bostadsområden finns en uppskattad dygnsförbrukning framtagna som underlag för distribution av nödvatten.

I den kortsiktiga planen distribueras endast dricksvatten och för hushållen tar planen höjd för fem liter per individ och dygn. I den långsiktiga planen distribueras vatten till hushåll för dricksvatten, livsmedelsberedning och hygien och där tar planen höjd för 15 liter per individ och dygn. För samhällsviktiga verksamheter som har behov av nödvatten beräknas behovet från fall till fall. Målsättningen för distribution av volym nödvatten för hushåll samt för olika samhällsviktiga verksamheter redovisas i Tabell 2 under sektion 4.1. Inom ramen för nödvattenplanen finns en planering för den logistik som krävs för distribution av nödvatten såsom platser för distribution och resurser som kärl och tankbilar, se bilaga 3.

Kartläggningen av individer med hushållsbehov utgår ifrån folkbokföringen. I antalet folkbokförda ingår även de med enskild brunn, men dessa hushåll kommer inte att bli aktuella för distribution av nödvatten. Utöver folkbokförda kan det finnas pendlare, asylsökande eller övriga icke folkbokförda samt turister under säsong. I och med att antalet pendlare, asylsökande och turister bedöms utgöra en mycket liten andel i förhållande till antalet folkbokförda bedöms antalet folkbokförda utgöra en representativ uppskattning av individer med hushållsbehov inom kommunen.

2. Ansvarsfördelning vid störning

I detta avsnitt beskrivs vilket ansvar kommunen, den enskilde kommuninvånaren samt verksamheter har vid en nödvattensituation. Därefter följer en beskrivning av ansvarsfördelningen inom kommunen och vad respektive aktör förväntas göra inför och vid en nödvattensituation.

2.1 Kommunens och VA-huvudmannens ansvar

Enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV 6§) har kommunen en skyldighet att ordna vattenförsörjning i ett större sammanhang om det behövs med hänsyn till skydd för människors hälsa eller miljön. Huvudmannen (Nässjö Affärsverk) har en skyldighet att göra information om dricksvattenkvaliteten tillgänglig för kommuninvånare och övriga vattenkonsumenter. Det innebär att störningar i dricksvattenkvaliteten ska kommuniceras på lämpligt sätt. Störningens omfattning avgör vilka kanaler och på vilken sätt informationen kommuniceras.

Enligt allmänna bestämmelser för brukande av Nässjö kommuns allmänna vatten- och avloppsanläggningar (ABVA 4 §)¹ har VA-verksamheten en skyldighet att leverera vatten av dricksvattenkvalitet för normal hushållsanvändning. Däremot garanterar inte VA-huvudmannen att visst vattentryck eller vattenmängd per tidsenhet alltid kan levereras. Skyldigheten att ordna vattenförsörjning gäller endast inom upprättat verksamhetsområde för VA-verksamheten (LAV 6 §) i befintlig eller blivande bebyggelse. Vid vattenbrist eller problem i enskild brunn har alltså VA-verksamheten inget ansvar för att lösa nödvattenförsörjning. Gentemot företag eller andra aktörer har kommunen inga andra åtaganden än vad som gäller i relation till ett vanligt hushåll. Eventuella åtaganden utöver leveransskyldigheten regleras genom skriftliga avtal.

VA-huvudmannen har rätt att begränsa eller avbryta vattenleveransen när denne finner det nödvändigt för att förebygga person- eller egendomsskada samt för reparation, ändring, kontroll eller annan sådan åtgärd som berör huvudmannens egna eller därmed förbundna anläggningar. Vid ett planlagt leveransbrott lämnar VA-huvudmannen på ett lämpligt sätt meddelande om detta (ABVA 5 §).

Lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH) innehåller bestämmelser om kommuners och regioners uppgifter inför och vid extraordinära händelser och vid höjd beredskap. Den ställer krav på beredskap att hantera uppkomna kriser inom en mängd sakområden, varav dricksvattenförsörjningen är ett. Enligt LEH är varje kommun skyldig att upprätta en risk- och sårbarhetsanalys, RSA, där risker för framför allt samhällsviktig verksamhet ska identifieras. En RSA ska utgöra underlag för framtagande av åtgärder för att förebygga och hantera hot och risker. Det får dock anses ställt utom tvivel att vattenförsörjningen är att betrakta som en samhällsviktig verksamhet. Utifrån kommunens analys konstateras att planering och prioritering inför en nödvattensituation ska göras, vilket motiverar framtagandet av denna nödvattenplan.²

Enligt Lagen om skydd mot olyckor, LSO, har kommunerna också ansvar för att till exempel räddningstjänsten planeras och organiseras så att räddningsinsatserna kan genomföras på ett effektivt sätt. För att klara det måste bland annat en trygg

---

¹ AVBA 2009 – Allmänna bestämmelser för brukande av Nässjö kommuns allmänna VA-anläggning

² Risk- och sårbarhetsanalys Nässjö och Nässjö kommuner. 2019.

brandvattenförsörjning finnas. Vid en situation där nödvatten behövs kommer inte dricksvatten att användas för att släcka bränder. Räddningstjänsten har egna rutiner för hur brandvattenförsörjningen ska säkras när de ej har tillgång till dricksvatten.

Hälso- och sjukvårdslagstiftningens³ krav berör bland annat regioner, kommuner och vårdpersonal. Exempelvis steril- och tvättjänster förutsätter tillgång till rent vatten vid sjukhus och andra vårdinrättningar. Behov av vatten för att upprätthålla hygien ingår i framtagandet av verksamheternas volymbehov.

2.2 Den enskilde kommuninvånarens samt verksamhetsutövarens ansvar

Vid begränsad vattentillgång är fastighetsägare skyldig att reducera sin vattenförbrukning enligt huvudmannens anvisningar (ABVA 5 §).

Om kommunen aktiverat nödvattenförsörjning har de som hämtar vatten ett ansvar att följa rådande anvisningar för att undvika konflikter kring och kontaminering av nödvattnet. Det kan handla om att inte ta mer än sin andel nödvatten eller att utnyttja kranen i stället för att doppa ned sitt kärl i tanken, vilket skulle innebära en kontamineringsrisk. Det är också enskildas ansvar att ha lämpliga kärl för att hämta vatten i. I praktiken innebär detta att varje hushåll bör ha kärl som rymmer volymbehovet för varje enskild individ, dvs fem liter per person och dygn på kort sikt och 15 liter per person och dygn på längre sikt.

Fastighetsägare och verksamhetsutövare som har behov av kontinuerlig vattentillförsel bör tillse att de kan hantera störningar i dricksvattenförsörjningen, exempelvis om kokningsrekommendationer utfärdas eller om det uppstår totalt avbrott i vattenförsörjningen. Bland annat bör lantbrukare med stora djurbesättningar som ansluter sig till det kommunala vattenledningsnätet behålla sin enskilda vattentäkt som reserv. En enskild vattentäkt får dock inte vara inkopplad till samma system som har anslutning till den allmänna anläggningen.

Fastighetsägare, hushåll och verksamhetsutövare har eget ansvar för att skapa alternativa lösningar för sanitet och hygien vid totalt avbrott i vattenförsörjningen. Då det är möjligt kommer kommunen att hänvisa till offentliga hygieninrättningar där det erbjuds möjlighet till dusch och även i viss utsträckning tvätt.

2.3 Ansvarsfördelning inom kommunen

Inom kommunen finns det ett flertal olika aktörer som deltar i arbetet kring planering och distribution av nödvatten. Nedan listas dessa verksamheter samt deras ansvar inför och vid störningar.

2.3.1 VA-huvudmannens ansvar

Inför störningar:

- Upprätthålla en aktuell planering för hur nödvattenförsörjningen i kommunen ska fungera samt för hur VA-verksamheten ska arbeta vid störningar.
- Upprätthålla användbarhet för de resurser som behövs vid hantering av störningar.

---

³ Se bland annat hälso- och sjukvårdslagen (1982:763).

Vid störningar:

- Leverera dricksvattentankar till prioriterade samhällsviktiga verksamheter och till allmänhetens anvisade hämtningsplatser.
- Löpande fylla på de dricksvattentankar som har distribuerats till samhällsviktiga verksamheter samt till allmänhetens hämtningsplatser.
- Säkerställa att dricksvattentankarna har lämplig bevakning samt att dricksvattenkvaliteten i tankarna är acceptabel.
- Hantera orsaken till att störningen i dricksvattendistributionen har uppstått.
- Fatta beslut om kokningsrekommendationer i samråd med samhällsplaneringskontoret.
- Förmedla lämplig information till Nässjö kommuns BAS-grupp, så att de kan kommunicera och informera allmänhet och övriga vattenkonsumenter samt vidta åtgärder för egen verksamhet.
- Delta i kommungemensam inriktnings- och samordningsfunktion om en sådan inrättas.

2.3.2 VA-huvudmannens kommunikationsfunktions ansvar

Inför störningar:

- Vidta förberedande åtgärder för att vid dricksvattenstörningar snabbt kunna kommunicera relevant information. Alltid informera Nässjö kommuns kommunikationsenhet för att förvarna.
- Informera hushåll och verksamheter om vad de kan förvänta sig vid avbrott i dricksvattenleveranserna såsom volymtilldelning samt vad som förväntas av dem, exempelvis tillhandahållande av egna vattenkär. l.

Vid störningar:

- I samverkan med Nässjö kommuns kommunikationsenhet och övriga aktörer som hanterar händelsen formulera och kommunicera information om inträffad händelse.
- Delta i kommungemensam inriktnings- och samordningsfunktion om en sådan inrättas.

2.3.3 Höglandets räddningstjänstförbunds ansvar

Inför störningar:

- Stödja huvudmannen med att upprätthålla en aktuell planering för hur nödvattenförsörjningen i kommunen ska fungera samt för hur VA-verksamheten ska arbeta vid störningar.
- Upprätthålla användbarhet för de resurser som behövs vid hantering av störningar.

Vid störningar:

- Hantera akuta uppkomna händelser inom ramen för lagen för skydd mot olyckor (LSO).
- Löpande fylla på de dricksvattentankar som har distribuerats till samhällsviktiga verksamheter samt till allmänhetens hämtningsplatser.
- Delta i kommungemensam inriktnings- och samordningsfunktion om en sådan inrättas.

- Via ledningscentral proaktivt identifiera störningar/hot om störningar för att initiera BAS-grupp samt uttryckningsorganisation.

2.3.4 Samhällsplaneringskontorets ansvar

Inför störningar:

- Tillsyn av vattenverk.

Vid störningar:

- Fungera som kommunens expert i dricksvattenkvalitetsfrågor.
- Ansvara för att provtagningar och uppföljning av dricksvattenkvaliteten genomförs.
- Vid behov delta i kommungemensam inriktnings- och samordningsfunktion om en sådan inrättas.

2.3.5 Central krislednings ansvar

Vid störningar:

- Vid störning som påverkar samhällets funktionalitet sammankallar BAS-gruppen berörda till kommungemensam inriktnings- och samordningsfunktion.
- Säkerställa deltagande i F-samverkan.

2.3.6 Central kommunikationsenhets ansvar

Inför störning:

- Arbeta fram planer för hur olika scenarion internt ska hanteras kommunikationsmässigt.
- Arbeta fram planer för hur scenarion externt ska hanteras kommunikationsmässigt.
- Motta information och förvarning från Nässjö affärsverks kommunikationsfunktion om att eventuell störning kan uppstå.

Vid störning:

- I samverkan med Nässjö affärsverks kommunikationsfunktion och övriga aktörer som hanterar händelsen formulera och kommunicera information om inträffad händelse.

2.3.7 Övriga kommunala verksamheters ansvar

Inför störningar:

- Samtliga kommunala förvaltningar/bolag ska ta fram och årligen uppdatera kontinuitetsplaner som kortfattat beskriver hur störningar ska hanteras.
- Inventera behov av samt se till att resurser för att hantera störningar i vattenförsörjningen kan hanteras på ett acceptabelt sätt. Exempelvis hygienprodukter, vattendunkar och liknande.

Vid störningar:

- All kommunal verksamhet ska bedrivas på ett sätt som i mesta möjliga mån begränsar behovet av vattenleveranser.

- Verksamheter som kan ligga nere utan större konsekvenser för människors liv och hälsa, samhällets funktionalitet samt miljö och egendom kan behöva ställas in för att underlätta vattenleverans till de mest samhällsviktiga verksamheterna.
- När prioriterade verksamheter fått en dricksvattentank utkörd ansvarar de för all hantering av vattnet utöver vad som nämnts ovan under rubriken ”VA – huvudmannens ansvar”. Det innebär ansvar att ha tillräckliga egna vattenkärll, personalresurser och annat som behövs för att hantera både dricksvattenförsörjning och vid behov utföra manuell spolning av toaletter.
- Använda sig av upprättade kontinuitetsplaner.
- Bistå VA-huvudmannen med lämpliga resurser för utkörning, etablering och påfyllning av dricksvattentankar samt lämplig bevakning av dessa.
- Bistå VA-huvudmannen i att hantera orsaken till att störningen i dricksvattendistributionen har uppstått.
- Vid behov delta i kommungemensam inriktnings- och samordningsfunktion om en sådan inrättas.

3. Strategier vid olika scenarier

Problem med dricksvattenproduktion- och distribuering som leder till ett behov av nödvattenhantering beskrivs enklast med utgångspunkt i olika scenarier.

3.1 Störningar i ledningsnätet

3.1.1 Scenario 1: Inget vatten i ledningsnätet

I det här scenariot finns det inget tryck i det markförlagda ledningsnätet och därmed inget vatten. Konsumenterna står då helt utan vatten för såväl konsumtion som hygienändamål. Orsaken kan vara produktionsstörningar på vattenverket eller en större vattenläcka i distributionsnätet.

Vattenleveransen kan även avbrytas på grund av kemiska föroreningar eller torka, se scenario 3 och 6 nedan.

Vid ett scenario där det saknas vatten i ledningsnätet använder VA-verksamheten gällande nödvattenplan och tillser att hushåll och samhällsviktig verksamhet försörjs med nödvatten i tankar vid i förväg utvalda utskänkingsplatser. VA-verksamheten står för uppkomna kostnader för distribution. Verksamheter som har behov av tryckhållning i egna interna fastighetssystem får själva bära den kostnaden.

I detta scenario kommer stora mängder nödvatten att behöva distribueras, då vatten utöver dricksvatten och vatten för livsmedelsberedning även kommer att krävas för att tillgodose personlig hygien. För att klara detta behov kan kommunen ordna med offentliga hygieninrättningar där det erbjuds möjlighet till dusch och även i viss utsträckning tvätt. I första hand ska dessa platser anordnas i områden som inte är drabbade av störningen. I vissa fall kan det finnas ett behov av att söka hjälp i andra kommuner. Kommunen ansvarar för att hålla eventuella hygieninrättningar öppna.

3.2 Otjänligt vatten hos konsument

I det här scenariot har dricksvattenkvaliteten verifierats som otjänligt med hjälp av analyser. Med otjänligt menas vatten som inte kan användas som dricksvatten, till livsmedelsberedning eller som på grund av kemisk förorening anses vara olämpligt att skicka ut på ledningsnätet. Beroende på typ av förorening har två olika scenarier tagits fram. I det första kan dricksvattenkvaliteten uppnås genom kokning och i det andra kan vattnet bedömas vara olämpligt att skicka ut på ledningsnätet.

3.2.1 Scenario 2: Kokningsrekommendationer

Vanligtvis utfärdas kokningsrekommendationer när vattnet är kontaminerat av en mikrobiologisk förorening. I det här scenariot är det möjligt att koka vatten för att uppnå dricksvattenkvaliteten. Vattnet är dock ofarligt att använda för dusch och spolning i toaletten. Samtliga berörda konsumenter har vatten och alla invånare klarar sitt dagliga behov av dricksvatten och vatten för livsmedelsberedning genom att koka vatten. Verksamheter förutsätts klara sitt behov av vatten genom kokning. Det kommer att krävas en mycket stor kommunikationsinsats för att få ut informationen till alla som berörs av rekommendationen att koka sitt vatten.

I förskolor och lågstadieskolor, demensverksamhet och gruppboenden kan kranar behöva stängas för att säkerställa att brukare inte dricker av vattnet.

I detta scenario sker ingen utkörning av nödvatten via utskänkingsplatser till invånare. I de fall som föroreningen är lokal kan däremot invånare bli hänvisade till tappställen utanför det drabbade området.

3.2.2 Scenario 3: Kemisk förorening

Ett scenario med otjänligt vatten till följd av kontaminering av kemisk förorening kan uppstå när kemikalier detekterats i dricksvattnet. Det är då inte möjligt att koka vatten för att uppnå dricksvattenkvaliteten. Det är upp till driftorganisationen att göra en bedömning huruvida kemikalierna utgör en risk för liv och hälsa och därmed är olämpligt att skicka ut på ledningsnätet. Om så är fallet stoppas leveransen av vatten ut på ledningsnätet och åtgärder för nödvattenförsörjning sker på samma sätt som för scenario 1: inget vatten i ledningsnätet.

3.3 Risk för otjänligt vatten hos konsument

I det här scenariot finns det ingen verifiering på att vattnet är otjänligt som dricksvatten. Beroende på anledning till risken har två scenarier tagits fram. Det första handlar om en hotsituation och det andra görs som en säkerhetsåtgärd efter exempelvis en större vattenläcka.

3.3.1 Scenario 4: Hotsituation

Vid en hotsituation polisanmäls händelsen. Bevakningen vid VA-anläggningarna ökar och driftpersonalen ombeds gå ett extra varv kring anläggningen för att okulärt besikta staket och hänglås, samt rapportera avvikelser. Övriga kommunala verksamheter informeras om hotet och ombeds öka sin vaksamhet. Vid realisering av hot kan hantering av nödvattenscenarion enligt ovan nämnda scenarier bli aktuella.

3.3.2 Scenario 5: Osäkerhet om vattenkvalitet

Vid lagning av en vattenläcka kan det finnas en risk för att lagningen eller läckan påverkar vattenkvaliteten när vattnet kopplas på. I det här scenariot är de lokala förutsättningarna kring själva lagningen av läckan som har betydelse för bedömningen av huruvida det finns en risk för att vattnet har kontaminerats. I bedömningen bör flera olika faktorer beaktas såsom hur länge ledningsnätet varit trycklöst, statusen på berörda ledningar och hur markförhållandena ser ut i aktuella områden. Det kan exempelvis finnas en förhöjd risk om marken består av fyllnadsmassor med okänd status eller utgörs av jordbruksmark med gödselhantering. En bedömning kan göras i samråd med samhällsplaneringskontoret från fall till fall om kokningsrekommendationer behöver utfärdas eller om vattnet bör stängas av, vilket leder till att störningen hanteras enligt scenario 1 eller 2.

Vid avstängning av vattnet distribueras nödvatten till berörda konsumenter och samhällsviktiga verksamheter och VA-verksamheten står för uppkomna kostnader. När vatten som håller dricksvattenkvalitet åter finns att tillgå i ledningsnätet eller om dricksvattenkvalitet kan uppnås genom kokning avbryts utkörning av nödvatten. Återigen är kommunikationsinsatsen till berörda angående kokningsrekommendationer mycket viktig. Vid kvarstående osäkerheter om vattnets kvalitet behålls nödvatten på plats till dess att analyser verifierat att vattnet håller dricksvattenkvalitet.

3.4 Klimat

3.4.1 Scenario 6: Torka

Ett scenario med torka kan te sig på flera olika sätt. I ett scenario med torka sker förändringar gradvis och åtgärder kan sättas in successivt. Vid låga flöden kan vattenbesparande åtgärder sättas in. Det krävs då en stor kommunikationsinsats för att nå ut till alla berörda. När en vattentäkt börjar sina och driftspersonalen bedömer att vattenkvaliteten vid intaget kan vara bristande kan en bedömning ske i samråd med samhällsplaneringskontoret huruvida kokningsrekommendationer bör utfärdas.

I den mest extrema versionen av scenariot leder mycket svår torka till att det inte finns mer vatten att tillgå. Åtgärderna blir då desamma som för scenario 1: Inget vatten i ledningsnätet.

3.5 Sammanfattning av scenarier

I Tabell 1 redovisas vilka som har rätt till nödvattendistribution i ovan nämnda scenarier samt vem som står för kostnaden av nödvattendistributionen. I scenario 3 och 6 redovisar tabellen utfallet då det ej finns vatten i ledningsnätet.

Vid dialog med verksamheter efterfrågas verksamhetens behov av nödvatten under olika tidsperspektiv. Verksamheterna ombedes redovisa sitt behov av nödvatten på kort och lång sikt i de fall då det inte finns något vatten i ledningarna. I de fall kokningsrekommendationer utfärdas förväntas verksamheter tillgodose sina behov på egen hand och inget nödvatten distribueras.

Tabell 1. Sammanfattning av scenarier som beskriver vilka som har rätt till nödvattendistribution i olika scenarion. Kolumnerna gällande ekonomi redovisar vem som står för kostnaden av nödvattendistributionen. Med hushåll menas de hushåll som är anslutna till ledningsnätet.

Scenario	Nödvattendistribution		Ekonomi	
	Hushåll	Samhällsviktig verksamhet	Hushåll	Samhällsviktig verksamhet
1. Inget vatten i ledningsnätet	Ja	Ja	VA	VA
2. Otjänligt vatten, kokningsrekommendationer	Nej	Nej	-	-
3. Otjänligt vatten, kemisk förorening*	Ja	Ja	VA	VA
4. Risk för otjänligt vatten, hotsituation	Nej	Nej	-	-
5. Risk för otjänligt vatten, osäkerhet om vattenkvalitet	Nej	Nej	-	-
6. Klimat, torka*	Ja	Ja	VA	VA

* Gäller då det inte finns vatten i ledningsnätet.

4. Prioritering av verksamheter

Då kommunen ställs inför dricksvattenbrist eller problem med dricksvattenkvaliteten behöver en prioritering av verksamheter göras vad gäller tillhandahållande av nödvatten. I prioriteringen görs ingen skillnad på om verksamheten är kommunalt eller privat driven. Beroende på omständigheterna kan de lägre prioriteringsgrupperna bli utan distribution av nödvatten. Icke samhällsviktiga verksamheter eller verksamheter långt ned i prioriteringslistan behöver därför informeras om att de vid dricksvattenbrist eller problem med dricksvattenkvaliteten behöver ha en egen strategi för att ordna fram nödvatten. Vattenvolymer för samtliga prioriteringsgrupper är en målsättning och beroende på scenario och tidpunkt för den inträffade händelsen kan mer eller mindre vatten komma att distribueras.

Prioriteringen utgår ifrån samhällets skyddsvärden: Människors liv och hälsa, samhällets funktionalitet, miljö, ekonomiska värden samt sociala och kulturella värden. Högst prioritet har skydd av människors liv och hälsa, upprätthållande av samhällets funktionalitet samt tillgodoseende av hushållens behov av dricksvatten.

Verksamheter prioriteras utifrån dess betydelse för den enskilda människan och samhället enligt följande:

1. Verksamheter som har en stor betydelse för liv och hälsa
2. Verksamheter som har stor betydelse för samhällets funktionalitet
3. Verksamheter som har stor betydelse för miljön
4. Verksamheter som representerar stora ekonomiska värden
5. Verksamheter som har stor betydelse för sociala och kulturella värden
6. Övriga verksamheter

I de fall verksamheter har betydelse på flera olika nivåer i prioriteringsskalan är det den högsta prioriteringskategorin som blir gränssättande. Det vill säga att om en verksamhet både är viktig för liv och hälsa samt för samhällets funktionalitet så kommer den att

prioriteras utifrån betydelse för liv och hälsa. Enskilda verksamheter kan lyftas till en högre eller lägre prioritet utifrån olika scenarier. I de fall en verksamhet är beroende av en annan som ligger i en lägre prioritetsgrupp lyfts båda till den högre prioritetsgruppen. Det kan exempelvis handla om tillagningskök som förser särskilda boenden med mat. Vårdboenden (liv och hälsa) är beroende av kostförsörjning (samhällets funktionalitet), vilket innebär att tillagningskök lyfts upp i samma prioritetsgrupp (liv och hälsa).

I redovisningen av de prioriterade grupperna redovisas schablonbelopp som används för att volymåtgången av nödvatten för olika verksamheter. Mer utförliga volymberäkningar samt platser för distribution av nödvatten redovisas i bilaga 1 och 2.

4.1 Mål för kommunens nödvattenförsörjning

Kommunen har ställt upp generella mål för leverans av vatten vid avbrott i nödvattenförsörjningen och de redovisas i Tabell 2.

Tabell 2. Målsättning för kommunen nödvattenförsörjning där hushållens samt verksameters volymbehov på kort och lång sikt finns beskrivna. Vattenbehov för kort sikt gäller upp till fyra dygn och lång sikt därefter.

Verksamhet	Vattenbehov kort sikt/dygn	Vattenbehov lång sikt/dygn
Hushåll	5 liter/person	15 liter/person
Vård- och omsorgsboenden	15 liter/vårdtagare	15 liter/vårdtagare
Vissa brukare med hemvårds/hemtjänstinsatser*	5 liter/person	15 liter/person
Gruppboenden*	15 liter/person	15 liter/person
Förskola/skola	5 liter/person	5 liter/person
Tillagningskök	3 liter/portion	3 liter/portion
Vårdcentral		3 liter/anställd
Folktandvård		40 liter/tandläkarstol
Lokal ledning	1 liter/person	1 liter/person
Räddningstjänst	1 liter/person	1 liter/person
Viss fritidsverksamhet	1 liter/person	1 liter/person

* Enligt mängd som för person i hushåll

4.2 Prioritering kort sikt

Den kortsiktiga planen för nödvattendistribution ska vara i gång inom ett dygn och gäller i upp till fyra dygn. I den kortsiktiga planen distribueras endast dricksvatten till individer (fem liter per person och dygn) samt olika volym beroende på typ av samhällsviktig verksamhet, vilket redovisas i följande sektioner.

4.2.1 Prioritet 1 – skydd av liv och hälsa

Nedan följer de verksamheter som har bedömts ingå i prioritetsgrupp 1, med motivering till prioriteringen samt ungefärligt vattenbehov per dygn, se Tabell 1. Första prioritet vid problem med distribution av vatten av dricksvattenkvalitet har vårdtagare med vårdbehov som kräver en större volym vatten för hygien och omvårdnad. Denna grupp omfattar bland annat äldreboenden, vårdboenden, viss hemtjänst samt LSS-boenden. Denna kategori ingår även kostförsörjning till särskilt prioriterade verksamheter för att säkerställa funktionaliteten. De kommuninvånare som är anslutna till VA-tjänsten ingår i prioritetsgrupp 1 för att upprätthålla samhällets funktionalitet.

Tabell 3. Verksamheter som ingår i prioritet 1 i den kortsiktiga planen (upp till 4 dygn).

Verksamhet	Motivering	Ungefärligt vattenbehov/dygn
Särskilda boenden (äldre och demens samt)	Skydda brukarnas liv och hälsa	15 liter/person
Känsliga brukare med insatser i hemmet	Skydda brukarnas liv och hälsa	5 liter/person
Kostförsörjning till särskilda boenden och viss hemtjänst ⁴	Säkerställa funktionalitet för särskilda boenden och särskilt känsliga brukare med insatser i hemmet	3 liter/portion
Gruppboenden	Skydda brukarnas liv och hälsa	15 liter/person
Kostförsörjning gruppboendestäder	Säkerställa funktionalitet i gruppboendestäder	3 liter/person
Hushåll	Upprätthålla samhällets funktionalitet	5 liter/person

4.2.2 Prioritet 2 – Delvis drabbade verksamheter

I denna prioriteringsgrupp ingår flertalet verksamheter som drabbas delvis av ett totalt avbrott i dricksvattenförsörjningen. I gruppen ingår förskola och grundskola (F-9) för att möjliggöra att vårdnadshavare ska kunna gå till arbetet och därmed säkerställa samhällets funktionalitet. Gruppboenden och servicebostäder med tillhörande kostförsörjning ingår för att skydda brukarnas liv och hälsa. Räddningstjänsten och lokal ledning ingår i denna grupp för att upprätthålla samhällets funktionalitet.

Tabell 4. Verksamheter som ingår i prioritet 2 i den kortsiktiga planen /upp till 4 dygn).

Verksamhet	Motivering	Ungefärligt vattenbehov/dygn
Förskola	Säkerställa samhällets funktionalitet	5 liter/person
Grundskola F-9	Säkerställa samhällets funktionalitet	5 liter/person
Viss fritidsverksamhet	Säkerställa samhällets funktionalitet	1 liter/person
Särskola	Säkerställa samhällets funktionalitet	5 liter/person
Gruppboende socialpsykiatri	Skydda brukarnas liv och hälsa	15 liter/person
Servicebostäder	Skydda brukarnas liv och hälsa	15/liter/person
Kostförsörjning förskolor	Säkerställa samhällets funktionalitet	3 liter/portion
Kostförsörjning grundskola F-9	Säkerställa samhällets funktionalitet	3 liter/portion
Lokal ledning	Säkerställa samhällets funktionalitet	1 liter/person
Räddningstjänst	Säkerställa samhällets funktionalitet	1 liter/person

⁴ Brukare som är prioriterade är de som inte förstår att man inte kan använda vattnet i hemmet (till följd av kognitiva eller intellektuella funktionsnedsättningar) samt de som har stora insatser från hemtjänsten (till exempel sängliggande personer som inte kan försörja sig med vatten, personer med palliativ vård med mera).

4.2.3 Prioritet 3 – verksamheter med stor betydelse för samhället.

Denna grupp omfattar verksamheter som har en stor betydelse för samhället och där konsekvenserna på grund av dricksvattenbrist eller problem med dricksvattenkvaliteten kan bli stora om verksamheterna avstannar. Den beräknade volym med vatten som krävs för denna grupp varierar beroende på scenario och tidpunkt för den inträffade händelsen. Vintertid prioriteras fjärrvärme för att säkerställa brukarnas uppvärmning. Verksamheterna kan endast prioriteras vid händelser då det fortfarande finns vatten i ledningsnätet.

4.3 Prioritering lång sikt

Den långsiktiga planen för nödvattendistribution ska vara i gång inom fyra dygn. Antalet verksamheter som behöver få nödvatten ökar efter en tid och därmed ökar även behovet av volymen vatten. I den långsiktiga planen distribueras nödvatten till både dricksvatten, hygien och livsmedelsberedning för hushåll och vissa samhällsviktiga verksamheter. Schablonbelopp över volymbehov för olika verksamheter redovisas nedan.

4.3.1 Prioritet 1 - Skydd av liv och hälsa samt samhällets funktionalitet

Vid längre dricksvattenbrist eller problem med dricksvattenkvalitet behöver hushåll, kostförsörjning, förskolor och skolor mer vatten till dryck, matlagning, tvätt, städ, disk och hygien. I detta fall prioriteras hushåll, förskola och grundskola upp till årskurs 9 samt boenden inom vård- och omsorg.

I prioriteringen på lång sikt ges även gymnasiesärskolan möjlighet att ha undervisning på plats.

Tabell 5. Verksamheter som ingår i prioritet 1 i den långsiktiga planen.

Verksamhet	Motivering	Ungefärligt vattenbehov/dygn
Hushåll	Upprätthålla samhällets funktionalitet	15 liter/person
Vård- och omsorgsboenden	Skydda brukarnas liv och hälsa	15 liter/person
Förskola/skola	Upprätthålla samhällets funktionalitet	5 liter/person
Kostförsörjning	Upprätthålla samhällets funktionalitet	3 liter/portion

4.3.2 Prioritet 2 – Skydd av hälsa samt samhällets funktionalitet

Vårdcentraler och tandläkarmottagningar prioriteras för att förebygga köer och lidande för kommuninvånarna. Gymnasieskolan ingår för att säkerställa samhällets funktionalitet.

Verksamhet	Motivering	Ungefärligt vattenbehov/dygn
Vårdcentral	Skydda brukarnas hälsa	3 liter/anställd
Folktandvård	Skydda brukarnas hälsa	40 liter/tandläkarstol
Gymnasiet	Säkerställa samhällets funktionalitet	5 liter/person

4.3.3 Prioritet 3 – Verksamheter med stor betydelse för samhället

Denna grupp omfattar verksamheter som har en stor betydelse för samhället och där konsekvenserna på grund av dricksvattenbrist eller problem med dricksvattenkvaliteten kan bli stora om verksamheterna avstannar. Det är av stor vikt att dessa utarbetar egna kontinuitetsplaner. Den beräknade volym med vatten som krävs för denna grupp varierar beroende på scenario och tidpunkt för den inträffade händelsen. Vintertid prioriteras fjärrvärme för att säkerställa brukarnas uppvärmning. Verksamheterna kan endast prioriteras vid händelser då det fortfarande finns vatten i ledningsnätet.

5. Kommunikation och logistik

5.1 Kommunikation

En väl fungerande kommunikation, där Nässjö affärsverks och Nässjö kommuns kommunikationsfunktioner samverkar, är nödvändig för att Nässjö kommuns invånare och verksamheter ska veta vad de kan förvänta sig i en nödvattensituation. Tydlig kommunikation och information till verksamheter innan problem med dricksvatten uppstår är viktig för att hushåll och verksamheter ska veta vilket stöd i form av nödvatten som kommer att ges och för att de ska ha möjlighet att själva förbereda och planera för egna nödvattenlösningar.

5.2 Kortsiktig och långsiktig plan

Den kortsiktiga planen genomförs under de första dyggen, med befintliga resurser tillgängliga i kommunen. Uppstarten av nödvattenplanen kan ta upp till ett dygn. Om även vägar och kommunikation alternativt flera kommuner har drabbats kan uppstarten ta längre tid. Den långsiktiga planen innefattar externt stöd och träder i kraft när materiella och personella resurser finns tillgängliga. Detta beräknas ta upp till 4 dygn.

Vid en nödvattensituation kommer angivna platser att finnas för allmänheten att hämta nödvatten inom hela distributionsområdet. Platserna är jämnt fördelade över distributionsområdet och har valts ut baserat på dess strategiska läge samt framkomlighet för tankbilar och personbilar. Nödvattentankar kommer att fyllas enligt ett schema för en eller flera cirkulerande tankbilar.

5.3 Tillgängliga resurser

För att täcka hela nödvattenbehovet på kort sikt finns det ett behov av tankar som placeras ut för distribution till hushåll samt samhällsviktig verksamhet. Tankarna kommer att fyllas på kontinuerligt. Antalet tillgängliga resurser i form av tankar och tankbilar redovisas i bilaga 3. Uppställningsplatser redovisas i bilaga 1. Inom kommunen ska de materiella resurser som krävs för att täcka hela det kortsiktiga nödvattenbehovet finnas tillgängliga.

Vid en längre dricksvattenkris, som håller i sig mer än fyra dagar, kommer Nässjö kommun att låna eller hyra tankar från närliggande kommuner som inte är berörda av krisen eller nyttja de resurser som Livsmedelsverkets katastrofgrupp VAKA besitter. VAKA har ett förråd av nödvattentankar som vid behov kostnadsfritt lånas ut till kommuner. Kontaktuppgifter och tillgängliga externa resurser redovisas i bilaga 3.

5 Uppföljning av nödvattenplanen

Nödvattenplanen behöver uppdateras kontinuerligt för att hållas aktuell. Planen i sin helhet bör ses över varje mandatperiod och kartläggning av drickvattenanvändare bör uppdateras kontinuerligt. Nässjö Affärsverk har huvudansvaret för att detta görs.